

Sinds op de vorige libellenstudiedag het boekwerk "Verspreidingsgegevens van Nederlandse libellen" werd gepresenteerd is er veel hetzelfde gebleven bij het libellenproject, maar is er ook veel veranderd. Robert Ketelaar doet verslag van de laatste stand van zaken.

Robert Ketelaar

Een stand van zaken rond het libellenproject

Hetzelfde is het atlasproject zelf gebleven. De groei van het aantal waarnemers en waarnemingen heeft zich sinds die tijd versterkt doorgezet. Nu leveren ongeveer 150 mensen uit Nederland hun waarnemingen in bij het libellenproject. Het boekwerk "Verspreidingsgegevens ...." was nog gebaseerd op 15.000 waarnemingen na 1990, nu bestaat het bestand van het libellenproject al uit 35.000 waarnemingen uit de periode na 1990. Een verdubbeling in een jaar tijd!

De libellencommissie die het project coördineert heeft dan ook snel besloten een start te maken met het uitgeven van een definitieve Atlas van Nederlandse Libellen. Op dit moment zijn ongeveer 20 mensen bijdragen aan het schrijven voor de atlas waarvan de publicatie eind 1997 staat gepland. Meer informatie over de resultaten van het project en over de atlas zal op de Libellenstudiedag (zie elders dit nummer) worden gegeven.

De witte gebieden op de kaart

Het seizoen 1996 zal nog gebruikt worden om verder te inventariseren. Met name de zogenaam-

de witte gebieden, plekken in Nederland die niet of nauwelijks zijn onderzocht hebben daarbij extra aandacht. Omdat witte gebieden vaak een eind van de woonplaatsen van libellenonderzoekers liggen, is het moeilijk deze gebieden ook daadwerkelijk geïnventariseerd te krijgen. Reiskosten kunnen bijvoorbeeld een belemmerende factor zijn voor het inventariseren van deze, wat betreft libellenrijkdom inderdaad niet altijd interessante gebieden. Wij zijn dan ook verheugd dat de Uyttenboogaart-Eliassen Stichting een subsidie heeft toegelend om reiskosten te kunnen betalen aan libellenonderzoekers die voor het libellenproject in deze witte gebieden gaan inventariseren.

Een uitgebreide aankondiging zal te zijner tijd in de LibellenNieuwsbrief verschijnen. Mocht u die niet ontvangen en heeft u interesse in het inventariseren van witte gebieden, kunt u contact opnemen met ondergetekende, dan krijgt u te zijner tijd formulieren opgestuurd waarmee u zich kan inschrijven en kan verzekeren van een reiskostenvergoeding.

Monitoring

Het jaar 1996 zal dus nog worden gebruikt om voor de atlas te inventariseren. Maar libellenonderzoekers zouden geen libellenonderzoekers zijn als ze niet door zouden gaan. Het in kaart brengen van de verspreiding van de Nederlandse libellen is de eerste stap. We kunnen nu zeggen welke libellen in Nederland zeldzaam zijn, in kwetsbare biotopen leven of onregelmatig aanwezig zijn. We kunnen echter nog weinig zeggen over trends in libellenpopulaties. Dat is wel belangrijk voor het natuurbeheer. Om een paar voorbeelden te noemen. Een libellensoort als *Libellula quadrimaculata* lijkt in Nederland algemeen. Het is mogelijk een belangrijke prooi voor de Boomvalk in Nederland. Als deze libellensoort achteruitgaat op de Drentse heidevennen zullen libellenonderzoekers dat niet snel merken, het verschil tussen 1000 en 2000 exemplaren is in het excursieboekje snel het verschil tussen veel en veel. Voor de Boomvalk kan het echter wel grote consequenties hebben. Alleen met duidelijke cijfers over de populatieontwikkeling kunnen we zien of de Vierplek achteruitgaat en welke effecten dit mogelijk zal hebben voor de Boomvalk.

Een tweede voorbeeld betreft een willekeurige, vrij zeldzame libel in Nederland die in twee verschillende biotopen voorkomt, bijvoorbeeld grote min of meer voedselrijke plassen in het binnenland en oude rivierarmen. Het lijkt erop dat de libel in Nederland achteruit gaat. Met behulp van het bijhouden van de populatietrends kan bijvoorbeeld achterhaald worden dat deze soort sterke fluctuaties vertoont bij oude rivierarmen, maar relatief stabiel is op de grote plassen. Deze soort heeft dus een grotere kans om uit te sterven langs de grote rivieren dan in het binnenland. Willen we deze libel beschermen is het noodzakelijk om vooral aandacht te besteden aan de biotopen langs de grote rivieren.

Een derde voorbeeld betreft het kunnen doen van uitspraken over de reactie van libellen op bepaalde ingrepen van de mens. Met behulp van het bijhouden van populaties kan de relatie tussen bijvoorbeeld libellen en verzuring beter worden vastgesteld en kunnen voorspellingen worden gedaan over de effecten van toekomstig milieubeleid op de libellen. In

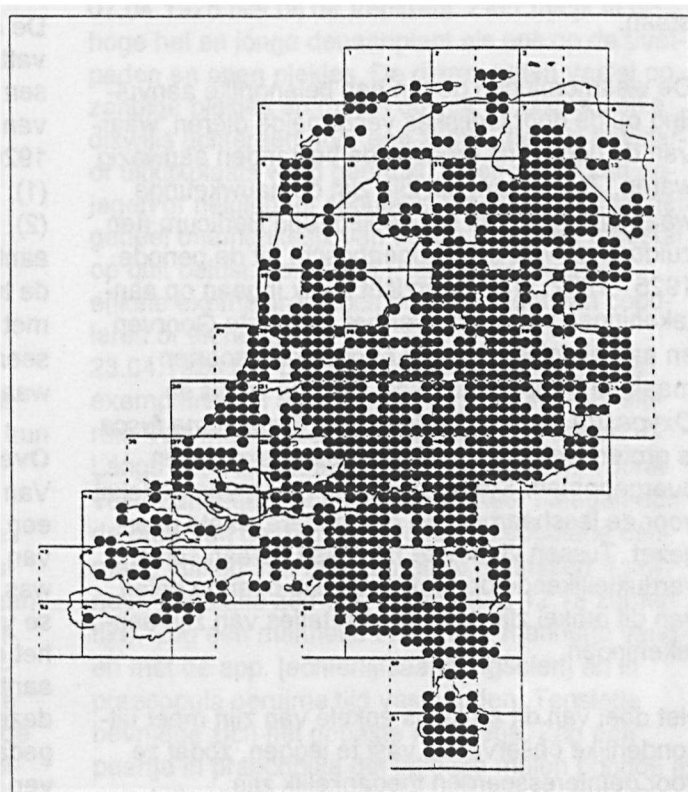
dit onderdeel is de overheid natuurlijk het meest geïnteresseerd.

Het bijhouden van de populaties wordt monitoring genoemd en dit is wat voor de bescherming van libellen in de toekomst prioriteit heeft nu het atlasproject voltooid wordt. De libellencommissie onderneemt nu actie om in 1997 te kunnen starten met een monitoringprogramma waarbinnen elke libellenonderzoeker in Nederland een bijdrage kan leveren.

Tot slot

Ontwikkelingen in het libellenproject gaan erg snel op het moment en ik heb geprobeerd u een kort overzicht te geven wat enigszins geschiedenisbestendig is. Of dat zo is zal de toekomst uitwijzen.

Robert Ketelaar
Zwinstraat 18
7417 CJ Deventer

Overzicht van de atlasblokken waarover gegevens bekend zijn (1° september 1995).